

Včelársky náučný chodník (Vinosady)

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Pezinok
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Vinosady, Modranská ul. a pešo juhovýchodným smerom poľnou cestou 0,9 km
Východisko:	Vinosady, južný koniec Rodovej lipovej aleje
Trasa:	Vinosady: Rodová lipová alej - zvonica - Alifarma - vinohrady
Dĺžka, prevýšenie:	2,5 km, prevýšenie 55 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: včelárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2017

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave (2020).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Dlhovekosť, Modranská 127, 902 01 Vinosady; Obec Vinosady, Pezinská 95, 902 01 Vinosady, tel. 033 / 6462 308

Poznámky: (1) Prvých päť informačných panelov stojí pri Rodovej lipovej aleji vedúcej poľnou cestou z Malého Trnia (severnej časti Vinosadov) k vodnej nádrži Zadný Šúr. (2) Možnosť skombinovať s blízkym Vinárskym a vinohradníckym náučným chodníkom vo Vinosadoch.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere, vhodnejší je na vlastivednú vychádzku.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Vinosady. Obec na západnom okraji Trnavskej pahorkatiny pod úpäťm Malých Karpát medzi Pezinkom a Modrou popri Trnianskom potoku, ktorá vznikla v roku 1964 zlúčením dvoch samostatných obcí - Veľkého Trnia (južná časť dnešnej obce s kostolom sv. Martina, dnes k. ú. Veľké Trnie) a Malého Trnia (severná časť s kaštieľom, dnes k. ú. Malé Trnie). Prvá písomná zmienka o obci Turdune je z roku 1208, kedy časť územia patrila grófolom zo Sv. Jura a Pezinka. Už v roku 1292 sa tu spomínajú dve osady: Turna Maior (neskôr až do roku 1948 Kučišdorf, dnes časť Veľké Trnie) a Turna Minor (neskôr až do roku 1948 Trlinok, dnes časť Malé Trnie). Časť územia sa koncom 13. storočia stala majetkom Bratislavskej kapituly. Súčasný názov obce reflektuje bohatú vinohradnícku a vinársku históriu. V Malom Trní stojí v parku bývalý pálfiovský novorenesančný kaštieľ z roku 1884, vybudovaný na mieste predchádzajúceho barokového z roku 1776. Bol prestavaný v 20. storočí ako aj pred rokom 2006. Je v súkromných rukách, verejnosti neprístupný. Kaštieľ i park sú národnými kultúrnymi pamiatkami. Vo Veľkom Trní bol vybudovaný v roku 1827 na mieste staršieho kostola jednoloďový kostol sv. Martina so vstavanou vežou a klasicistickým oltárom.

Zadný Šúr. Vodná nádrž východne od Vinosadov a južne od Modry pri západnom okraji Trnavskej pahorkatiny - v rámci jej nižšej geomorfologickej jednotky Podmalokarpatská pahorkatina -, napájaná kanalizovaným Stoličným potokom. Je rybníkom s rozlohou necelých 14 ha s lovom kapra a šťuky severnej. Vybudovali ho v centre zamočiarenej čiastkovej tektonickej depresie (lokálne relatívne poklesávajúceho územia) medzi Šenkvicami a Modrou, do ktorej sa kľukatia pozdĺž tektonických predispozícií (zlomov) popri okraji Malých Karpát viaceré toky. Nápadné sú napríklad pravouhlé „záatomy“ toku Trnianskeho potoka vo Vinosadoch - najprv ľavostranný pod kostolom v časti Veľké Trnie a následne poníže Malého Trnia pravostranný. Lokálne miestopisné názvy honov v často podmáčanej poľnohospodárskej krajine v okolí vodnej nádrže - Malý Šúr, Veľký Šúr a Šúrske - svedčia o príbuznosti (i genetickej) s neďalekým Šúrom pri Svätom Jure (viac v texte k náučnému chodníku Prírodné klenoty Šúru). Ďalším príznakom je vejárovitá riečna sieť, kedy sa v jednom uzle - centre poklesu - stretá viacero vodných tokov (Trniansky potok, Stoličný potok, Jurkov kanál i ďalšie bezmenné kanály) s výskytom humózných rašelinných hĺn so slatinnými pôdami.

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom,

Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Iplľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Iplľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný - na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) - a mierne zvlnený až zvlnený - na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózo-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviaálnych kuželoch pod úpäťami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) zníženín a (zalesnených) vyvýšenín a náhlými (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov - dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozezí a hnedozezí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejní tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Polný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Bohatá úroda vďaka včele medonosnej
2. Včelie produkty
3. Včelie produkty
4. Vývoj včelích obydlí
5. Vývoj včelích obydlí
6. Les - zdroj včelej paše
7. Pohlavné formy vo včelstve
8. Kultúrne rastliny - zdroj včelej paše
9. Čo sa deje vo včelstve pri rojení
10. Ovocné stromy - zdroj včelej paše

